

Рассматривается проблема становления личности будущего учителя-филолога в контексте усвоения интегрированных знаний в области таких наук: медицина, народная медицина, этнология, фольклор, психология, язык, социология, педагогика.

Подано до редакції 16.11.2008 р.

□ 2008

Татко І.Б.

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Постановка проблеми у загальному вигляді... У Європейському просторі вищої освіти міжкультурний діалог поширено на всі сфери життєдіяльності людини. Діалог культур є одним із європейських пріоритетів, Рада Європи заохочує діалог між народами і культурами, цей напрям розвитку суспільства має бути впроваджено і в Україні, насамперед в сфері освіти. Тому що, саме заклади вищої освіти мають залучити до постійного діалогу студентів і викладачів різних країн.

Рада Європи визначила чотири основних положення, виконання котрих має бути пріоритетом сучасної освіти, щоб забезпечити стабільний розвиток суспільства в економічному, соціальному та культурному планах:

- підготовка до виходу на ринок праці;
- підготовка до життя активних громадян демократичного суспільства;
- особистий розвиток;
- розробка та застосування бази першочергових знань серед різноманітних університетських дисциплін.

Як зазначає професор Г.Крючков, роль вищої освіти полягає в одночасному забезпеченні спеціалізованих і загальних знань, тобто, спеціальних і генерічних компетенцій. До останніх належать такі компетенції: здатність до аналізу і синтезу; організаційні здібності, вміння планувати; усне та письмове спілкування рідною мовою; знання другої мови; інформативні компетенції; компетенції у сфері обробки інформації; розв'язання проблем; прийняття рішень; критичний і самокритичний підхід; робота в команді; здатність до встановлення зв'язків; здатність працювати у міжпредметній команді; здатність спілкуватись з експертами інших галузей; визнання цінностей різноманітності взагалі та різнобарвності культур; етичні зобов'язання.

Особлива увага приділяється таким компетенціям, що пов'язані з дотриманням прав людини та демократії, зокрема міжкультурній, міжрелігійній, багатомовній, громадянській та іншим [5, с.82-83].

Якість освіти сьогодні відіграє важливу роль у розвитку країни, її технологічній та економічній безпеці. Сучасні освітні технології мають забезпечити ефективну підготовку молоді до професійної діяльності, входження в соціум та формування майбутнього своєї держави, її престижу на світовій арені.

Змін вимагає і навчання іноземних мов в вищих навчальних закладах, зокрема туристського спрямування. Сучасна іншомовна освіта повинна відобразити новий погляд на взаємозв'язок освіти і культури. Можна стверджувати, що поняття "особистість", "суспільство", "освіта", "комунікація" і "культура" є тотожними. Культура виступає як універсальний механізм формування особистості, здатної взаємодіяти з представниками своєї та іншої національності, а також сприймати й оцінювати багатство рідної та іншомовної культури. В цьому контексті іноземна мова виступає як засіб міжкультурного спілкування. Володіння лише мовою вже не є достатнім для сучасного суспільства і сучасного фахівця будь якої сфери діяльності. Таким чином, ми бачимо, що для досягнення взаєморозуміння між державами, партнерами із співпраці проблема ефективного спілкування є ключовою.

Поняття "культура" у контексті взаємин з іноземцями визначається як стійка сукупність ціннісних орієнтирів і поведінкових стереотипів, прийнятих у конкретній країні та засвоєних особистістю. Сукупність різноманітних форм взаємин та спілкування між людьми та групами, що належать до різних культур, називають міжкультурною комунікацією.

При такому розумінні проблеми стає очевидним, що вивчення іноземних мов, їх застосування як засобу міжнародного спілкування неможливе без знання культури носіїв цих мов, їхнього менталітету, національного характеру, способу життя, звичаїв, традиції тощо. Мову слід розглядати як засіб комунікації, і оволодівати нею заради умінь використовувати у повсякденних ситуаціях спілкування, як побутових так і професійних.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Проблема міжкультурної комунікації і вивчення іноземних мов в цьому контексті знаходить своє відображення у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Ф.С.Бацевич в рамках комунікативної лінгвістики вивчає питання міжкультурної комунікації, її національно-культурну специфіку і невербальні компоненти спілкування. Г.Крючков розглядає питання викладання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації, Т.С.Скубішевська вивчає мовні стратегії у міжкультурній комунікації, Бичок А.В. виділяє значення міжкультурної комунікації в контексті якості освіти менеджерів, Л.М.Корнєва вивчає невербальні засоби в міжкультурній комунікації, О.Є.Дубініна розглядає питання формування та розвитку професійної компетентності фахівця. Російські науковці Є.М.Верещагін, В.Г.Костомаров, Т.Г.Грушевицька, В.Д.Попов, А.П.Садовин вивчають питання країнознавства і міжкультурної комунікації.

Формулювання цілей статті... В статті ми розглянемо проблему вивчення іноземної мови як засобу формування професійної компетентності майбутнього фахівця сфери туризму в контексті міжкультурної комунікації.

Виклад основного матеріалу дослідження... Науковці визначають, що професійна компетентність – це властивість особистості, що дозволяє ефективно взаємодіяти з професійним середовищем завдяки наявності необхідного об'єму переживань, знань, відносин, що виступає ведучим регулятором професійного розвитку особистості; визначає глибоке розуміння професійного середовища і свого місця в ньому.

О.Є.Дубініна зазначає, що професійна компетентність фахівця (ПКФ) є інтегративною характеристикою особистості, що базується на знаннях, уміннях, навичках, досвіді діяльності та особистому ставленні до них. Професійна компетентність, як інтегративна якість фахівця, є метою, якій підпорядковується процес професійного формування та розвитку фахівця, незалежно від професійної галузі, вона (ПКФ) виявляється через діяльність та має діалектичний характер, охоплює усі сфери розвитку особистості [3, с.45].

Оскільки рівень професійної компетентності можна визначити тільки через оцінку здійснення практичної діяльності, то модель професійної компетентності потрібно визначити на основі аналізу діяльності фахівця певної галузі. Кваліфікаційна характеристика визначає місце і роль фахівця у соціальній структурі суспільства та фіксує систему вимог до компетентності фахівця певного освітнього рівня та напрямку, вона може бути покладена в основу моделі професійної компетентності фахівця. Підготовка майбутнього фахівця для сфери туризму має здійснюватись згідно кваліфікаційної характеристики і це повинно знайти своє відображення в організації навчального процесу, змісті навчальних планів, програм тощо.

До загальних критеріїв ПКФ, виділених О.Є.Дубініною, а саме: рівня узагальнених професійних знань, навичок і умінь; рівня володіння системою узагальнених прийомів діяльності та уміння ефективно їх застосовувати для виконання будь-яких виробничих функцій у галузі своєї професії; рівня досвіду у галузі професійної діяльності; позитивного ставлення, любові та поваги до професії, ми вважаємо за доцільне додати рівень володіння іноземною мовою професійного спрямування (або іноземними мовами), рівень лінгвокраїнознавчої та соціокультурної компетенції, говорячи про критерії професійної компетентності фахівця сфери туризму. Отже, для покращення якості освіти фахівців сфери туризму необхідно сформувати лінгвокраїнознавчу та соціокультурну компетенції в контексті міжкультурної комунікації, в умовах міжнародної мобільності в процесі вивчення іноземної мови, де важливу роль мають також відігравати міжпредметні зв'язки.

Міжкультурна комунікація є інструментом управління фахівців, включає в себе комунікативний контекст надпрофесійної компетенції, яка проявляє себе в умінні взаємодії на рівні різноманітних культур у важливих ситуаціях при вирішенні професійних завдань. Відповідно, компонентом підготовки спеціаліста, який забезпечує його якість, є навчання вмінню спілкування як засобу комунікацій для виконання управлінських функцій [1]. Особливо важливим для майбутніх фахівців сфери туризму є набути навичок міжкультурного спілкування для їх подальшого застосування в професійній сфері.

Кожне заняття з іноземної мови в вищому навчальному закладі туристського спрямування – це практичне зіткнення з іншою культурою в процесі вивчення мови іншої країни. Кожне слово іноземною мовою вміщує іншу культуру та особливе сприйняття навколишнього світу представниками цієї культури.

На фахівців, які добре володіють іноземними мовами (в першу чергу англійською мовою, як міжнародною) сьогодні в Україні великий попит в будь якій сфері економіки, а особливо в туристичному бізнесі. Фахівці сфери туризму повинні володіти не тільки професійною лексикою, граматичними правилами, а перш за все мають вміти використовувати іноземну мову як засіб спілкування з носіями інших культур. В зв'язку з цим постала необхідність переглянути методіку викладання іноземної мови в вищих навчальних закладах, зокрема туристського спрямування, де особлива увага має бути приділена міжкультурній комунікації, соціокультурному аспекту та лінгвокраїнознавчій компетенції майбутнього фахівця. Основною метою викладання іноземної мови в вищій школі має бути її практичне застосування під час професійної діяльності, в процесі спілкування з подібними до себе фахівцями з інших країн, представниками інших культур. Через це мову, як засіб міжкультурної комунікації, необхідно вивчати невід'ємно від культурного світу народу, що говорить цією мовою.

До основних компонентів іноземної культури можна включити наступні елементи, які несуть у собі національно-специфічні риси:

- традиції та обряди;
- традиційно-побутову культуру;
- повсякденну поведінку;
- національну картину світу, яка відображає специфіку сприйняття навколишнього середовища;
- художню культуру [2, с.56].

Як вже було зазначено вище, не достатньо знати значення слів та граматичні правила, для того, щоб знати мову. Необхідно глибоко пізнати культуру країни, мова якої вивчається. Тобто теоретичні знання доповнити практичними вміннями як сказати, кому, коли і що означатиме слово в конкретному контексті. Саме через це, особливу увагу слід приділяти вивченню самого світу мови країни. Цей напрям має назву "лінгвокраїнознавство".

Лінгвокраїнознавство наголошує на необхідності вивчення іноземної мови як сукупності форм висловлювання з вивченням суспільного і культурного життя носіїв мови. Лінгвокраїнознавство орієнтовано на вивчення позамовних факторів, тобто на вивчення соціальних структур та одиниць, які лежать в основі будь-якої національної культури. Проблему міжкультурної комунікації слід розглядати з позиції лінгвокраїнознавства, що дозволить посилити вплив міжкультурної комунікації на студентів з метою практичного оволодіння мовою.

Країнознавчі і культурознавчі матеріали мають сприяти досягненню ефективності мовленнєвих дій у повсякденному житті та розумінню феноменів повсякденності. Країнознавчі знання мають отримуватися засобами іноземної мови, причому передбачається виконання обов'язкової умови – адекватне використання мови у процесі оволодіння цими знаннями. Здатність зрозуміти представника іншої культури залежить не тільки від коректного використання мовних одиниць, а й від особливих умінь адекватно зрозуміти його норми культури, зокрема мовленнєвої поведінки у різноманітних ситуаціях спілкування [6, с.25].

Майбутні фахівці сфери туризму повинні мати високий рівень лінгвокраїнознавчої, країнознавчої та соціолінгвістичної компетенції. Під лінгвокраїнознавчою компетенцією ми розуміємо здатність сприймати мову в її культурноносній функції, з національно-культурними особливостями. Вона включає знання мовних одиниць, у тому числі з національно-культурним компонентом семантики, і вміння використовувати їх відповідно до соціально-мовленнєвих ситуацій. Країнознавча компетенція – це знання про народ-носія мови, національний характер, суспільно-державний устрій, здобутки у галузі освіти, культури, особливості побуту, традиції, звичаї. В свою чергу, соціолінгвістична компетенція – це знання особливостей національного мовленнєвого етикету і невербальної поведінки та навички врахування їх у реальному житті, здатність організувати мовленнєве спілкування відповідно до комунікативної ситуації, соціальних норм поведінки та соціального статусу комунікантів. Процес вивчення іноземної мови має бути спрямований на формування вищезазначених компетенцій, без яких не можлива якісна підготовка конкурентоспроможного фахівця сфери туризму.

Російський лінгвіст Н.Г.Комлев зазначав, що слово відображаючи предмет чи явище дійсності певного соціуму, не тільки означає його, а ще й відтворює фон, який асоціюється з цим словом. Тому в семантиці слова міститься компонент, що фіксує даний соціальний фон, в якому слово існує і незнання якого заважатиме досягненню повного порозуміння між комунікантами.

Особливо чітко виражений соціолінгвістичний аспект мови в народній творчості, фольклорі. Слова з культурним компонентом можна об'єднати в три групи:

- конотативні;
- фонова лексика;
- безеквівалентні.

Конотативна група містить в собі слова, які не тільки вказують на предмет, але й містять в собі його особливі, характерні риси.

Фонова лексика – це слова чи вирази, які мають додатковий зміст та семантично-стилістичні відтінки, які налягають на основне значення, що є відомим всім учасникам спілкування.

Фонові знання – знання реалій тих, хто говорить, слухає, як основа мовленнєвого спілкування. Більша частина вербального спілкування відбувається на основі певного світогляду, характерного для певної культури, для конкретної історії. Без цього запасу спільних для учасників спілкування фонових знань комунікація неможлива.

Безеквівалентні слова – це ті, що виражають поняття, які відсутні в іншій культурі і не мають прямого перекладу інших мовах.

Таким чином, без знання тих чи інших культурних словесних компонентів неможливо розуміння натяків, підтексту тощо, що в свою чергу заважатиме реалізації міжкультурної комунікації. Таким чином, Слова з культурним компонентом мають вводиться на заняттях з іноземної мови для формування навичок міжкультурного спілкування.

За своїм матеріальним вираженням спілкування реалізується у двох видах: вербальному (словесному) і невербальному (несловесному). Невербальна комунікація – це система знаків, що використовуються у процесі спілкування і відрізняються від мовних засобами та формою виявлення. Науковими дослідженнями доведено, що саме за рахунок невербальних засобів відбувається від 40 до 80% комунікації. Причому 55% повідомлень сприймається через вираз обличчя, позу, жести, а 38% – через інтонацію та модуляцію голосу. Несловесні засоби, таким чином, грають значну роль у процесі спілкування. Вони підсилюють мовну комунікацію, підтверджують або заперечують інформацію, доповнюють зміст висловлювання, регулюють процес спілкування. Присутність невербальних засобів в процесі спілкування обумовлена імпульсами підсвідомості, саме це дає можливість зрозуміти справжні почуття і думки співрозмовника. Нерідко невербальні засоби впливають сильніше, ніж вербальні на результати спілкування. Таким чином, як бачимо, можна стверджувати, що знання моделей вербальної і невербальної комунікативної поведінки є важливим компонентом соціокультурної (і лінгвокраїнознавчої) компетенції комуніканта. Засвоєння майбутніми фахівцями сфери туризму норм і моделей вербальної і невербальної комунікативної поведінки, зумовлених соціумом країни, мова якої вивчається, веде до вдосконалення

соціокультурної компетенції, навичок міжкультурного спілкування, що в свою чергу призведе до підвищення рівня професійної компетентності в цілому.

Невербальні знаки досить різноманітні і включають кілька підсистем: 1) проксеміку – організація простору і часу спілкування, що об'єднує такі характеристики, як відстань між комунікантами, їх векторну спрямованість, час, тактильний контакт; 2) оптико-кінестичну підсистему, що включає зовнішній вигляд суб'єкта спілкування, міміку, пантоміміку та рухи тіла; 3) візуальний контакт; 4) екстралінгвістичну підсистему, до якої ми віднесемо паузи та неканонічні звуки.

Тобто можна говорити про етикетне використання мовних і позамовних засобів, що називають спілкувальним етикетом. Порушення стандартів культурної поведінки, етичних та естетичних норм у використанні вербальних і/або невербальних засобів комунікативної взаємодії призводить до непорозуміння і конфліктів. Компетентність у спілкуванні має, без сумніву, загальнолюдські характеристики. Але існує інша невербальна поведінка – „культурна”, яка притаманна окремому народу чи етнічній групі й обумовлена культурними традиціями та національним характером. Подібність чи різниця моральних, етичних вимірів, звичаїв, мовних і немовних стандартів може призвести до багатьох проблем у міжкультурній комунікації. Тому в наш час стає важливим не лише оволодіння іноземною мовою, а й набуття навичок спілкування з представниками різних народів. Зараз йде мова про існування національного стилю спілкування – типових, найбільш поширених, найбільш вірогідних особливостей мислення і стереотипів поведінки представників різних етносів. Використання невербальних засобів теж етнічно обумовлено, тому національна знаковість комунікативної поведінки може і повинна бути сприйнятою та вивченою так само, як і природна мова [4].

Тому невербальні засоби комунікації повинні гармоніювати з вербальним мовленням, доповнювати і підсилювати його. Вивчаючи іноземні мови, необхідно приділяти увагу таким невербальним засобам як, наприклад, жестах, що є найбільш поширеними невербальними знаками. У спілкуванні з іноземцями треба бути стриманими і обачними щодо використання жестів-символів, особливо коли мова йде про професійне спілкування в контексті міжнародної комунікації. Форма їх вираження пов'язана зі змістом. Тому для розуміння символічних жестів необхідно знати традиції даного народу.

А.Солодка вказує на три методологічні підходи до вивчення міжкультурного спілкування: функціонального, пояснювального і критичного. Ці підходи ґрунтуються на різних поданнях про природу людини, людській поведінці й природі людських знань. Основна мета функціонального підходу полягає в тому, щоб показати специфіку впливу культури на комунікацію, результатом якого стала теорія комунікаційного пристосування. Функціональний підхід дає змогу вивчати стилі спілкування в різних культурах.

Пояснювальний підхід розглядає культуру як середовище перебування людини. Основна увага акцентується на розумінні комунікативних моделей усередині окремої культурної групи, базуючись на тому, що комунікаційні правила будь-якої спільноти людей ґрунтуються на культурних цінностях і поданнях цієї конкретної групи.

Прихильники критичного підходу роблять акцент на вивченні умов спілкування: ситуацій, навколишнього середовища тощо, насамперед їх цікавить історичний контекст комунікації. Мета критичного підходу – пояснити людську поведінку, а через неї – змінити життя людей.

Процес вивчення міжкультурної комунікації багатьма параметрами відрізняється від інших видів навчання. Головна відмінність у тому, що цей процес ґрунтується на аналізі й інтерпретації реальних культурних контактів. Звідси найефективнішим методом вивчення і навчання міжкультурної комунікації виявився тренінг, тому що більшою мірою відповідає специфічним вимогам міжкультурного навчання завдяки близькості до практики й інтенсивності навчання. Таким чином, було розроблено цілу групу прикладних методів для ефективного і цілеспрямованого вивчення міжкультурної комунікації. А саме: метод біографічної рефлексії (вивчення іншої культури через свою власну біографію, власну культурну приналежність), метод інтерактивного моделювання (свідоме відтворення різних ситуацій міжкультурного спілкування), метод рольових ігор (виконання ролей, які відтворюють часто повторювані ситуації міжкультурного спілкування), метод самооцінки (аналіз певних типів поведінки під час міжкультурного спілкування, з використанням лінгвокультурологічних коментарів), метод стимуляції (штучне створення ситуації міжкультурного спілкування і прогнозування можливих результатів, з обов'язковим створенням умов для культурної творчості), метод проблемних ситуацій (створення ситуацій за яких відбувається трансформація інтелектуально-етичних проблем в емоційні), метод проектної роботи (самостійно спланована діяльність учасників, де проект розширює рамки спілкування і виводить його в реальне життя), метод крос-культурного тренінгу (ознайомлення з міжкультурними відмінностями в міжособистісних стосунках), метод дослідницької роботи (дослідницька робота передбачає оволодіння активним методом пізнання і набуття особистого досвіду творчої діяльності). Використання таких методів сприяє культурній та національній ідентифікації студентів, розвитку здатності сприймати норми і цінності іншої культури. Створення конкретних ситуацій і відповідної стратегії дій у ситуаціях міжкультурного спілкування сприяє діалогізації спілкування, акцентуванню мови почуттів, довірливому спілкуванню, створенню умов для культурної творчості студентів [7, с.104-110].

Ми погоджуємось з Л.В.Моторною, що в умовах демократизації і гуманізації освіти потрібна ефективна методика навчання: замість інформативного повинен домінувати пошуковий метод; не стільки заучування знань скільки засвоєння методів і технічних засобів наукового пізнання, підняття до навичок використання наукових здобутків, у чому вирішальну роль повинні відігравати практика професійно орієнтоване навчання.

На сьогоднішній день навчання іноземним мовам в вищих навчальних закладах туристського спрямування не забезпечує майбутніх фахівців знаннями для реальних потреб професійного спілкування та здійснення міжкультурної комунікації. Студенти мають проблеми спілкування та порозуміння з іноземними фахівцями туристичної та готельної справи і туристами, як під час проходження практики, так і після закінчення навчання. На наш погляд, найбільш інтенсивно навички міжкультурного спілкування у майбутніх фахівців сфери туризму і готельного господарства формуються в процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування та в період практики, коли студенти поставлені в активну позицію. Ситуації моделювання професійної ситуації на заняттях з іноземної мови створюють передумови для самостійного аналізу, прогнозування результатів діяльності. Являючись моделлю практики, завдання на розв'язання реальних професійних ситуацій розвивають рефлексивно-аналітичні та прогностичні здібності студентів, спостережливість, професійну інтуїцію. Проблемна постановка завдань змушує самостійно шукати відповіді, міркувати, виробляти свій погляд на почуття відповідальності за прийняте рішення. Пізнавальні запити задовольнялись як в самостійній роботі з літературою, так і у взаємодії з товаришами по групі, викладачем, де забезпечувалася діалогічність процесу. Ділові, рольові ігри дають можливість широкого вибору соціальних ролей та навчальних функцій і сприяють становленню професійного "Я" у активному навчанні, активізують процес оволодіння майбутньою професією. Цілеспрямована організація навчальної діяльності студентів в умовах, що імітують окремі складові професійної діяльності, значно активізують творчі здібності майбутнього фахівця, розвивають професійні якості особистості, які обумовлюють готовність до загального та професійного самовдосконалення, формують ціннісні орієнтації, які визначають професійну позицію майбутнього фахівця сфери туризму, його подальшу спрямованість. Діалогізація навчання стимулює творчу активність та самостійність, перетворює студентів в партнерів по взаємодії.

Проходження практики в найкращих готельних комплексах та туристичних компаніях Києва та України, а особливо в інших країнах (студенти Київського університету туризму, економіки і права проходять стажування в готелях та туристичних комплексах Туреччини, Єгипту, Греції, Німеччини, США) дає можливість студенту перевірити свої професійні якості, зрозуміти, які з них необхідно розвивати, в якому напрямку працювати над собою, яким чином вдосконалити навички міжкультурної комунікації.

Важливі знання для здійснення вдалої міжкультурної комунікації майбутні фахівці сфери туризму отримують вже на першому році навчання в Київському університеті туризму, економіки і права, вивчаючи теми культурно-побутової тематики, яка містить в собі міжкультурний зміст, виражений певними лексичними одиницями, наприклад: "особливості англійської кухні "; "свята в Великій Британії і США"; "видатні англійські та американські письменники "; "Лондон " та інші. Під час вивчення цих тем відбувається приток інформації, яка засвоюється студентами на першому курсі, але потім вона доповнюється протягом наступних років навчання паралельно з вивченням професійно-спрямованої лексики, яка в свою чергу також містить лінгвокраїнознавчу, міжкультурну інформацію, наприклад такі теми, як: "бронювання кімнати в готелі ", "реєстрація та від'їзд гостя з готелю ", "проходження митниці та заповнення декларації ", "бронювання квитка на літак ", "обслуговування в ресторані ", "форми оплати в туризмі та готельному бізнесі " тощо. Вивчення вище зазначених і багатьох інших тем на заняттях з англійської мови досягає декілька цілей одночасно, а саме відбувається формування професійної, лінгвокраїнознавчої та соціокультурної компетенції майбутніх фахівців сфери туризму. Добре оволодіння мовним матеріалом, який є необхідним для здійснення міжкультурної комунікації, можливе за умови лінгвокраїнознавчого підходу до вивчення англійської мови.

Важливу роль відіграє і проектна діяльність. Проектна діяльність передбачає розвиток самостійного мислення, вміння вести пошук інформації, прогнозувати, приймати нестандартні рішення. Метод проектів дозволяє організовано інтегрувати знання з різних дисциплін і застосовувати їх на практиці, генеруючи при цьому нові ідеї. Проектна діяльність допомагає досягнути професійно спрямованого навчання, вона виступає як важливий компонент продуктивної освіти і представляє собою нетрадиційний спосіб організації навчального процесу через активні способи дій (планування, прогнозування, аналіз). Суть проектного навчання полягає в тому, що студенти формують проблему, а потім реалізують її у вигляді проекту.

Проекти, які ми пропонуємо студентам в університеті туризму, економіки і права на факультеті туризму, готельного і ресторанного бізнесу,— це дослідницькі роботи, які потребують знань, почерпнутих із спеціальної літератури, періодичних видань та Інтернету. Обов'язковою умовою проектного дослідження, під час вивчення є його професійна спрямованість. Використання проектною технології дозволяє студентам синтезувати знання із професійних дисциплін та іноземної мови, застосовувати їх на практиці. Такий підхід дає можливість викладачам підвищити ефективність професійної спрямованості підготовки майбутніх фахівців сфери туризму. Наприклад, підготовка творчих проектів на теми: "Україна – туристична країна" (спланувати та описати туристичну подорож в Україні, вибрати маршрут, засіб пересування, визначити його тривалість, місця для відвідування туристами, місце

проживання тощо, обґрунтувати свій вибір); "Туристичний бізнес Великобританії" (знайти у мережі Інтернет та репрезентувати інформацію про туристичний бізнес Великобританії, тенденції його розвитку); "Історико-культурна спадщина регіонів України в контексті розвитку соціокультурного туризму" (дослідити історичні та культурні пам'ятки одного з регіонів України та запропонувати проект туристичного маршруту в досліджуваному регіоні); "Український парк розваг" (на основі вивченої інформації про організацію тематичного парку "Disneyland" в США розробити проект тематичного парку в Україні. Запропонувати його тематичну направленість, місце розташування, принципи організації та функціонування тощо); "Всесвітньо відомі мережі готелів" (зібрати інформацію про відому на весь світ мережу готелів, надати основну характеристику та принципи роботи тощо) та інші. Тематики проектів були підібрані таким чином, щоб студенти могли використовувати знання, засвоєні під час вивчення професійних дисциплін. Важливо, щоб студенти навчилися застосовувати ці знання на практиці.

Все більше перед професійною школою постає завдання навчити самостійно оволодівати новими знаннями та інформацією, виробити потребу в навчанні продовж життя. Для успішної ефективної роботи з професійної підготовки майбутніх фахівців необхідно уміло застосовувати сучасні освітні технології. Мережа Інтернет – це унікальний механізм поширення та пошуку інформації, об'єднання людей, їх діалогу незалежно від кордонів, географічного розташування тощо. Використання мережі Інтернет сприяє розвитку професійної компетентності в умовах міжкультурної комунікації, тому що, питання вміння пошуку необхідної інформації є частиною професійної компетентності фахівця в сфері туризму.

Висновки... Іноземна мова на сучасному етапі розвитку суспільства розглядається як засіб порозуміння народів. Щоб ефективно займатися професійною діяльністю, співпрацюючи з іноземцями, фахівець сфери туризму повинен якнайліпше бути обізнаним з іншомовною культурою, традиціями та культурними нормами, що допоможе йому бути адекватно сприйнятим і зрозумілим. Навчальний процес з іноземної мови має бути побудований як діалог культур: рідної та іншомовної. Тобто пріоритет у навчанні іноземної мови у вищих навчальних закладах туристського спрямування має належати засвоєнню студентами культури, фонових знань їх зарубіжних колег, прилученню до особливості їх способу життя, до національних традицій в їх співставленні зі своїм власним національним досвідом. Професійна спрямованість навчання іноземної мови з лінгвокраїнознавчим підходом в контексті міжкультурної комунікації – це принцип навчання, що включає оволодіння вміннями і застосування знань і вмінь в повсякденному житті. Цього можна досягнути завдяки послідовному лінгвокраїнознавчому спрямуванню процесу навчання іноземної мови, завдяки ознайомленню студентів із спеціально підібраним країнознавчим матеріалом щодо своєї країни та країни, мова якої вивчається. Такий підхід до вивчення іноземної мови сформує міжкультурну та лінгвокраїнознавчі компетентності майбутніх фахівців сфери туризму, що в свою чергу сприятиме формуванню професійної компетентності в цілому. Вище зазначений принцип професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму забезпечить їх конкурентоздатність на світовому ринку.

Література

1. Бичок А.В. Значення міжкультурної комунікації в контексті якості освіти менеджерів // www.culturalstudies.in.ua/knkonf_hosv_zm.php.
2. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Страноведение и преподавание русского языка как иностранного. – М.: Наука, 2001. – 311с.
3. Дубініна О.Є. Професійна компетентність фахівця // Освіта регіону. – 2006. – № 1. – С.43-45.
4. Корнєва Л.М. Невербальні засоби в міжкультурній комунікації // www.nbuv.gov.ua/Articles/KultNar/knp49_1/knp49_1_88-90.pdf.
5. Крючков Г. Від Болонського процесу до Європейського простору вищої освіти // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – № 2. – С.82-86.
6. В. Редько, Л. Мамонова, С. Полякова Відчинити вікно в інший світ// Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – №1. – С.22-26.
7. А. Солодка Право на взаємопорозуміння // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2007. – № 1. – С.102-111.

Анотація

У статті розглядається проблема викладання іноземної мови як засобу формування професійної компетентності майбутніх фахівців сфери туризму в контексті міжкультурної комунікації.

Аннотація

В статье рассматривается проблема преподавания иностранного языка как средства формирования профессиональной компетенции будущих специалистов сферы туризма в контексте межкультурной коммуникации.

Подано до редакції 16.10.2008 р.
Рекомендовано до друку канд. пед. наук, доц.Цехмістровой Г.С.